Otázka: Základy veřejného práva

Předmět: Právo, Společenské vědy

Přidal(a): Petr Babyka

Obsah

- **Právo správní** – prameny, obsah a charakter práva
    - **Státní správa a samospráva** – samosprávné celky jejich orgány a funkce
- **Právo finanční** – prameny a obsah, finanční správa a daně
    - **Státní rozpočet** – principy jeho tvorby a zpracování
- **Právo trestní** – hmotné a procesní, prameny a charakter
    - **Trestný čin** – jeho stránky, forma spáchání, kategorie trestné činnosti
    - **Taxonomie trestů**
    - **Trestní řízení** – jeho fáze, postavení a práva subjektů trestního řízení
    - **Trestněprávní zásady**

Správní právo

- = Soubor norem o veřejné správě, které upravují vztah při realizaci výkonu moci ve státě ve sféře veřejné správy
- Velký rozsah a různorodost právních norem
- Obor veřejného práva
- **Prameny:**
    - Ústava ČR
    - Zákon o obcích
    - Zákon o krajích
    - Správní řád
    - Zákon o policii ČR
- **Dělení:**

    - Organizační – základní zásady organizace veřejné správy
    - Hmotné – úprava jednotlivých úseků veřejné správy, př. správa školství, kultury, zaměstnanosti, územního plánování, …
    - Procesní – upravuje správní řízení
    - Trestní – upravuje základy a následky odpovědnosti za správní delikty, př. Přestupky

Správní řízení:

- Postup státního orgánu, jehož účelem je vydání rozhodnutí, jímž se v určité věci zakládají, mění či ruší práva nebo povinnosti jmenovitě určené osoby nebo jímž se v určité věci prohlašuje, že taková osoba práva nebo povinnosti má, anebo nemá
- Vedeno správními orgány, kterým daná věc a oblast přísluší, př. O povolení stavby rozhoduje stavební úřad, ve věci daní finanční úřad, …
- Mělo by trvat max. do doby 60 dní, může být však přerušeno pro řešení dalších vyšetření
- Účastníky mohou být PO i FO, a to:
    - V řízení o žádosti žadatel a další dotčené osoby, na které se pro společenství práv nebo povinností s žadatelem musí vztahovat rozhodnutí správního orgánu
    - V řízení z moci úřední dotčené osoby, jímž má rozhodnutí založit, změnit nebo zrušit právo či povinnost nebo prohlásit, že právo nebo povinnost mají, anebo nemají
    - Další osoby, pokud mohou být rozhodnutím přímo dotčeny ve svých právech a povinnostech
    - Osoby, o kterých to stanoví zvláštní zákon
- 3 základní fáze:
    - Zahájení řízení – na žádost nebo jiný návrh účastníka nebo z podnětu správního orgánu
    - Průběh řízení – správní orgán zjišťuje všechny podstatné zkušenosti, provádí dokazování (=> vyslýchá svědky, znalce, čte listinné důkazy)
    - Vydání rozhodnutí – správní orgán ukončí řízení vydáním rozhodnutí o právech a povinnostech účastníka v konkrétní záležitosti. Obsahuje – výrok (vyjádření), odůvodnění a poučení o odvolání (zda to lze, v jaké lhůtě a k jakému orgánu)
- Opravné prostředky:
    - Řádné př. odvolání X mimořádné př. obnova řízení
    - Odvolání, obnova řízení, žaloba, kasační stížnost

Orgány státní správy a samosprávy

- **Veřejná správa se dělí na:**
  - **Státní správa**
    - zahrnuje státní správní orgány
    - ústřední a území
  - **Samospráva**
    - zahrnuje orgány s jistou autonomii a právní osobností, umožňuje občanům aktivně participovat na rozhodování o záležitostech, který se jich týkají
- Podoba územní samosprávy je zakotvena v Ústavě ČR
- Členění na obce (=> základní územní samosprávné celky) a kraje (=> vyšší územní samosprávné celky)
- **Obec:**
  - Základní jednotka samosprávy státu
  - Územní společenství občanů, které má právo na samosprávu, má postavení právnické osoby s vlastním majetkem
  - Dle velikosti – obce (do 3000 obyvatel) a města/statutární města
  - Samostatná působnost:
    - Zastupitelstvo pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby občanů
    - Zajištění dopravy, chránění veřejného pořádku, vzdělávání, kultura atd.
    - Obec má vlastní majetek, se kterým hospodaří
    - Má vlastní rozpočet
  - Přenesená působnost
    - Stát tak v rámci decentralizace pověřuje orgány obce, aby př. rozhodovaly o právech a povinnostech občanů a právnických osob podle zákonů o stavebním řádu, správních poplatcích, či přestupcích a jejich trestání
  - Orgány obce/města:
    - Zastupitelstvo obce/města:
      - Nejvyšší orgán obce, voleno občany na dobu 4 let, zastupitelé rozhodují o nejdůležitějších záležitostech obce, zastupitelstvo volí starostu, místostarosty a další členy rady obce, podle počtu obyvatel má 5–55 členů
    - Rada obce/města:
      - Výkonný orgán, tvořena starostou, místostarostou a radními, vydává nařízení obce, předjednává a připravuje návrhy
    - Starosta/primátor:
      - Zastupuje obec na venek, svolává a řídí schůze rady volen zastupitelstvem
    - Obecní/ městský úřad:

        - Tvořen starostou/primátorem, místostarostou/náměstky a jeho zaměstnanci, odbory a oddělení pro jednotlivé oblasti činností, má-li alespoň dva obory řídí práci zaměstnanců tajemník
    - Obecní/městská policie:
        - Zřizována zastupitelstvem a řízena starostou případně jiným členem zastupitelstva, zabezpečuje místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti obce a dohlíží na dodržování zákonů a obecních vyhlášek na území obce
- **Kraj:**
    - Širší územní společenství občanů s právem na samosprávu, kterou vykonává v souladu s potřebami svými a svých občanů
    - Území členěno na 14 krajů
    - Samostatná působnost:
        - Kraj pečuje o komplexní rozvoj svého území, má vlastní majetek a samostatně s ním hospodaří, spolupracuje s obcemi
    - Přenesená působnost:
        - Kraj vykonává na svém území státní správu ve věcech, které stanoví zákon (dozor vykonávají ministerstva)
    - Orgány krajů:
        - Zastupitelstvo kraje:
            - Nejvyšší orgán kraje, rozhoduje o nejdůležitějších věcech, počet členů je dán počtem obyvatel krajské samosprávy, podává návrhy zákonů
        - Rada kraje:
            - Výkonný orgán tvořen hejtmanem, náměstkem/ky a dalšími členy rady, připravuje návrhy a podklady pro jednání zastupitelstva a zabezpečuje plnění jím přijatých usnesení
        - Hejtman:
            - Zastupuje kraj na venek, hejtmana/y a náměstka volí zastupitelstvo, v Olomouci Josef Suchánek
        - Krajský úřad:
            - Plní úkoly, které mu uloží zastupitelstvo a zabezpečuje výkon státní správy, spadá pod ministerstva, v čele stojí ředitel, dělí se na odbory a oddělení

Finanční právo

- = normy, které upravují finančně právní vztahy, tj. vztahy získávají, shromažďování a upotřebení finančních prostředků, pokud se jich účastní stát (daňové, rozpočtové, burzovní, bankovní)
- Pramen: Daňový zákon
- Zastupováno finančním úřadem:
    - Zabývá se daněmi a poplatky (př. za psy, odpadky) -> řeší příjmovou část státního rozpočtu, ale i výdajové přerozdělení a užívání finančních prostředků
    - Řeší finanční hospodaření podnikatelských subjektů
- Obsahuje normy – daňová soustava, soustava cel, peněžní oběh, burza, pojistné vztahy v ČNB
- **Daňová soustava:**
    - Nástroj, který ovlivňuje ekonomiku státu
    - Daně:
        - Jediné jisté příjmy do státního rozpočtu
        - Funkce:
            - Motivující – daňové prázdniny, menší daně
            - Demotivující – zvýšení daní
        - Povinné a v některých případech nenávratné platby, které platí občan nebo podnik do státního rozpočtu ve stanovené výši
        - Plátce daně – každý, který odvádí daň státu
        - Poplatník daně – ten, který je daní zatížen, při koupi nějakého zboží
        - Dělení:
            - Přímé – daně placené přímo FO a PO, jedná se zejména o daně z příjmu (důchodové), jež mají větší význam, daně z majetku a dědické daně
            - Nepřímé – daně připočítané k cenám zboží a služeb, do státního rozpočtu je odvádějí prodávající, jde o DPH (= daň z přidané hodnoty) a spotřební daň
        - Druhy daní – DPH, daň z příjmu, spotřební daň, daň z nemovitostí, silniční daň, dědická daň, darovací daň, …
- **Státní rozpočet:**
    - Plán finančního hospodaření státu, jenž má podobu zákona (prochází tedy stejnými body jako všechny zákony)
    - Navrhuje ho ministerstvo financí a schvaluje ho poslanecká sněmovna
    - Pokud se státní rozpočet neschválí před prvním dnem rozpočtového roku, nastává takzvané provizorium, kdy může stát v každém měsíci hospodařit maximálně s

výdaji, které nesmí přesáhnout 1/12 rozpočtu z minulého roku, dokud se rozpočet neschválí poslaneckou sněmovnou
    - Účet státního rozpočtu spravuje ČNB
    - Rozpočtová/fiskální politika => využívání nástrojů státního rozpočtu k prosazování předem stanovených ekonomických a sociálních cílů
    - Druhy:
        - Vyrovnaný -> příjmy a výdaje jsou v rovnováze
        - Přebytkový -> příjmy převažují nad výdaji
        - Schodkový -> výdaje jsou větší než příjmy, deficit státního rozpočtu, při dlouhodobém trvání vzniká státní dluh
    - Tvoří ho:
        - Příjmy – přímé a nepřímé daně, poplatky, cla, příjmy z prodeje státního majetku, výnosy z majetku, …
        - Výdaje – vládní nákupy statků a služeb a transfery (rozpočtové výdaje, za něž státní instituce nezíská od příjemce za poskytnutou peněžní částku žádné statky ani služby -> starobní důchody, sociální dávky, podpory, výdaje sociálního zabezpečení – nejvýznamnější, školství, zdravotnictví obrana a státní správa)
- **Peněžní oběh:**
    - Pohyb peněz ve funkci oběživa a platidla (koloběh peněz ve formě bankovek a mincí)
    - Základem jsou plnohodnotné bankovky, či neplnohodnotné mince
- **Bankovní soustava:**
    - **ČNB**
        - Vykonává dohled nad finančním trhem v zemi
        - V čele stojí sedmičlenná bankovní rada – guvernér (momentálně Aleš Michl), 2 viceguvernéři, 4 další členové
        - Úkoly – měnová politika, dohled nad finančním trhem, emise oběživa a peněžní oběh, devizová činnost, platební styk a zúčtování bank, banka státu
    - **Komerční banky**
        - Soukromé firmy
        - Zisk – výběr poplatků za poskytované služby, z úroků a z úvěrů (bankovní rozpětí)
        - Operace – aktivní (poskytování úvěrů), pasivní (přijímání vkladů a úvěrů, případné emise vlastních akcii), zprostředkovatelské (převody z účtu na účet)
- **Burza:**
    - Instituce, která organizuje trh s investičními nástroji

    - Prostřednictvím burzy lze nakupovat a prodávat různé investiční nástroje (cenné papíry, investiční certifikáty, …)
    - Jedna ze součástí kapitálového trhu
- **Celní správa:**
    - Bezpečnostní sbor zajišťující výkon kompetencí v oblasti správy cel a některých daní, jako i v dalších svěřených nefiskálních činností ve prospěch státu i jeho občanů
    - Je podřízena Ministerstvu financí
    - Její organizační struktura v ČR je dvoustupňová a tvoří ji Generální ředitelství cel ČR a jemu je podřízeno 15 celních úřadů
    - Funkce – zajišťování bezpečnosti zahraničního obchodu, provádění celního řízení, boj proti porušování celních předpisů a ochrana společnosti a životního prostředí

Trestní právo

- = Souhrn právních norem, které chrání společnost, stát a občany před nežádoucím jednáním (ochranná funkce). Vymezuje jednotlivé trestné činy a tresty, které se za něj ukládají (funkce regulativní). Zajišťuje ochranu společnosti tím, že předchází trestné činnosti (funkce preventivní) formou individuálních postihů (funkce represivní).
- Prameny – Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, mezinárodní smlouvy, základní prameny: trestní zákoník a trestní řád
- Dělení dle struktury:
    - Trestní právo hmotné – vymezuje trestné činy a jaké tresty se za ně ukládají, hlavním pramenem je trestní zákoník
    - Trestní právo procesní – upravuje postup při zjišťování trestných činů a jejich pachatelů, při soudním trestním řízení a při výkonu trestů, hlavním pramenem je trestní řád

Trestný čin

- Protiprávní čin, který trestní zákoník označuje za trestný a jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoníku
- Stupeň škodlivosti představuje hranici mezi 2 stupni protiprávního jednání, kterými jsou:
- Trestné činy:

    - Stupeň společenské nebezpečnosti je vyšší, vyžaduje právní postih
    - Přečiny = nedbalostní trestné činy a úmyslné trestné činy s trestem odnětí svobody nanejvýš 5 let
    - Zločin = závažnější zločiny, doba odnětí svobody nejméně 10 let
    - Trestný je dokonaný trestný čin, ale i pokus nebo příprava
- Přestupky:
    - zaviněné protiprávní jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti
    - Př. porušení veřejného pořádku – rušení nočního klidu, přestupky proti majetku – krádež
    - Sankce za přestupky – mírnější, není možné odnětí svobody (peněžní pokuty max. 50 000 Kč, zákaz činnosti, zákaz pobytu)
    - Porušují nebo ohrožují zájem společnosti
- Jiné správní delikty:
    - Př. správní disciplinární delikty (-> porušení povinnosti dané zákonem)
- Skutková podstata:
    - = formální stránka trestných činů
- Čin je uznán za trestný, je-li naplněna skutková podstata, 4 znaky:
    - Objekt – vztah nebo zájem chráněný trestním zákoníkem, který byl poškozen
    - Objektivní stránka – protiprávní jednání, jeho následek a příčinný vztah mezi nimi, dále pak čas, místo a způsob spáchání trestného činu
    - Subjekt – pachatel = osoba, která čin spáchala, ale také spolupachatel i účastník trestného činu
    - Subjektivní stránka – zavinění, motiv, záměr pachatele a jeho cíl, polehčující a přitěžující okolnosti

- Dělení dle zavinění:
    - Úmyslné – pachatel chtěl trestný čin spáchat nebo věděl, že jednáním může spáchat trestný čin a byl s tím srozuměn
    - Nedbalostní – pachatel věděl, že může spáchat trestní čin, ale nepřiměřeně spoléhal na to, že jej nezpůsobí, nebo nevěděl, že může spáchat trestný čin, ačkoliv o tom vědět měl
- Trestnost činu zaniká uplynutím promlčecí doby, která je různá v závislosti na výši trestní sazby, uplynutím promlčecí doby nezaniká trestnost
- Trestní zákoník rozděluje trestné činy do 13 okruhů (hlav):
    - Trestné činy proti životu a zdraví
        - Př. vražda, ublížení na zdraví, rvačka
    - Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství
        - Př. obchodování s lidmi, loupež, vydírání, pomluva

- Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti
    - Př. znásilnění, šíření pornografie, pohlavní zneužití
- Trestné činy proti rodině a dětem
    - Př. dvojí manželství, únos dítěte, zanedbání povinné výživy
- Trestné činy proti majetku
    - Př. krádež, zpronevěra, pojistný podvod, lichva
- Trestné činy hospodářské
    - Př. zkrácení daně, padělání peněz, neoprávněné podnikání
- Trestné činy obecně nebezpečné
    - Př. obecné ohrožení, přechování omamné psychotropní látky a jedu
- Trestné činy proti životnímu prostředí
    - Př. poškození lesa, neoprávněné vypuštění znečišťujících látek
- Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci
    - Př. vlastizrada, teroristický útok, válečná zrada, vyzvědačství
- Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných
    - Př. násilí proti ústřední osobě, podplácení, pohrdání soudem, výtržnictví
- Trestné činy proti branné povinnosti
    - Př. neplnění odvodní povinnosti, maření způsobilosti k službě
- Trestné činy vojenské
    - Př. neuposlechnutí rozkazu, vyhýbání se výkonu služby, zběhnutí
- Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy
    - Př. útok proti lidskosti, příprava útočné války, zneužití vlajky a příměří

Trestní odpovědnost:

- Vzniká spácháním trestného činu jakožto odpovědnost pachatele za porušení právních norem trestního práva
- Vzniká v den po 15. narozeninách (- trestní odpovědnost mladistvých 15-18 let a sankce jim ukládané upravuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže, při spáchání trestného činu v tomto období se nazývá provinění a lze za něj uložit pouze výchovná, či trestní opatření)
- Příčetnost = schopnost pachatele rozpoznat nebezpečnost činu a ovládat své jednání, pokud je pachatel nepříčetný, ukládá se ochranné léčení
- Míra zavinění – úmyslné X neúmyslné

Okolnosti vylučující protiprávnost:

- Nutná obrana
  - Jednání, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok
  - Př. násilné zneškodnění nebezpečného pachatele
- Krajní nouze
  - Způsob odvracení nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem, kdy není toto nebezpečí možné odvrátit jinak
  - Př. přepadená kurýrní služba pod hrozbou samopalem vydá dopravované peníze ve snaze o záchranu svého života, tím sice ochrání zájem na svém životě, ale zároveň způsobí škodu třetí osobě
- Svolení poškozeného
  - Poškozený dal souhlas k činnosti, která vedla k poškození jeho zájmu
- Oprávněné použití zbraně
  - Umožňuje použít zbraň v rámci zákona, kdy takové použití zbraně je vázáno na přesné podmínky
  - Př. vojáci, policisté
- Přípustné riziko
  - Společensky prospěšná činnost vykonávána v rámci zaměstnání, povolání, která ohrozí nebo poruší zájem chráněný trestním zákoníkem
  - Př. klinické tresty

Trestní sankce:

- Musí být přiměřená spáchanému trestnému činu (povaze a závažnosti a také poměrům pachatele)
- Trest:
  - Společensky prospěšné odstrašení a izolace pachatele bránící odsouzenému v další trestné činnosti a působení na ostatní členy společnost
  - Trest odnětí svobody se vykonává ve 4 typech věznic:
    - S dohledem -> za čin z nedbalosti, pachatelé dosud netrestaní
    - S dozorem -> za čin z nedbalosti, pachatelé již byli trestáni, za úmyslný trestný čin se sazbou min. 3 let
    - S ostrahou -> za úmyslný trestní čin
    - Se zvýšenou ostrahou -> pachatelé s výjimečným trestem, trest odnětí svobody min. 8 let, nebezpeční recidivisté a ti, kdo již dříve uprchli z vazby
- Ochranná opatření

- Směřují k ochraně společnosti a mají za účel léčbu a výchovu pachatele
- Ochranné léčené -> uloží soud pachateli, který pro nepříčetnost není trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný
- Zabezpečovací detence -> držení a léčba pachatelů trestných činů ve zdravotnickém zařízení, a to i bez souhlasu nemocného pachatele
- Zabrání věcí -> může uložit soud, náleží-li věci pachateli, kterého nelze odsoudit, ohrožuje-li takovou věcí bezpečnost lidí nebo majetku, anebo hrozí-li nebezpečí, že může sloužit ke spáchání zločinu

Druhy trestů:

- Odnětí svobody
  - Nejpřísnější trest znamená ztrátu osobní svobody odsouzeného výkonem trestu ve věznici, je trestem univerzálním, je možné jej uložit za každý trestný čin uvedený v trestním zákoníku jako trest:
    - Nepodmíněný – ukládá se nejvýše na 15 let, nebo jako výjimečný trest až do 25 let či doživotí
    - Podmíněný – na základě zákonného ustanovení o podmíněném odkladu výkonu trestu odnětí svobody, jde o pohrůžku trestem odnětí svobody, během kterého má pachatel možnost svým jednáním osvědčit se, vést řádný život
- Domácí vězení
  - Povinnost odsouzeného zdržovat se ve stanovenou dobu v určitém obydlí
- Obecně prospěšné práce
  - Povinnost odpracovat ve svém volném čase u obecních úřadů nebo neziskových organizací stanovený počet pracovních hodin (50-300)
- Propadnutí majetku, věci nebo jiné majetkové hodnoty, peněžitý trest
  - Účinný trest při majetkové trestné činnosti, př. přijetí úplatků
  - Peněžitý – pachatel musí v rámci tzv. denních sazeb zaplatit 20-730 pokut, jedna je rovna od 100 Kč do 50 000 Kč
- Zákaz činnosti
  - Odsouzený nesmí po určitou dobu vykonávat konkrétní zaměstnání, povolání, nebo činnost, k níž je třeba povolení př. zákaz řízení automobilu
- Ztráta čestných titulů, vyznamenání nebo vojenské hodnosti
- Vyhoštění z území ČR
  - Pouze cizinci, povinnost opustit území ČR a zákaz návratu po stanovenou dobu
- Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

    - Platí na až 10 let
- Trest smrti
    - V Rusku, Číně, některých zemích USA

Trestní právo procesní

- Zakotveno v trestním řádu a chrání zájmy společnosti a ústavní zřízení ČR

Trestní řízení:

- Zákonem upravený postup, kterým jsou zjišťovány trestné činy a jejich pachatelé, kterým je zaručeno jejich spravedlivé potrestání
- Činné orgány:
    - Policejní orgán – útvary Policie ČR, Vězeňské služby, ...
    - Státní zastupitelství – podává jménem státu obžalobu
    - Soud – rozhoduje v trestním řízení
- Rozhodnutí v trestním řízení = autoritativní stanovení výsledku soudního řízení
- Trestní příkaz = může vydat samosoudce bez projednání věci v hlavním líčení, jestliže skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy
- Rozsudek = rozhodnutí soudu v hlavním líčení
- 5 fází:
    - Přípravné řízení – státní zástupce a policie provádějí potřebná šetření k prokázání trestného činu a jeho pachatele a zajišťují důkazy, končí podáním obžaloby nebo zastavením trestního stíhání
    - Předběžné projednání žaloby – vede buď k nařízení hlavního líčení k vrácení věci státnímu zástupci k došetření nebo k zastavení trestního řízení
    - Hlavní líčení – státní zástupce žaluje, obhájce hájí obžalovaného a soud rozhoduje o rozsudku, o víně či zproštění obžaloby
    - Odvolávací/opravné řízení – odvolání může podat obžalovaný, státní zástupce a další oprávněné osoby, o odvolání rozhoduje soud vyššího stupně
    - Výkon rozhodnutí – státní mocí vynucené splnění povinnosti uložené odsouzenému
- Zásady:
    - Záruka zákonnosti trestního řízení, jsou uloženy v Ústavě ČR, Listině trestních práv a svobod a v trestním řádu

- Zásada stíhání jen ze zákonných důvodů
    - Nikdo nemůže být stíhán jinak než ze zákonných důvodů
- Zásada spolupráce orgánů činných v trestním řízení se zájmovými sdruženími občanů
    - Sdružení přebírají záruky, jejich zástupce se může vyjádřit k projednání věcí apod.
- Zásada zajištění práva na obhajobu
    - Obviněný musí být poučen o tom, že si může zvolit obhájce
- Zásada oficiality
    - Orgány jednají z vlastní iniciativy, z úřední povinnosti
    - Zásada rychlosti řízení – věc má být projednána bez zbytečných průtahů
    - Zásada zdrženlivosti či přiměřenosti – trestní řízení má zasahovat do práv a svobod zaručených Listinou základních práv a svobod a mezinárodními smlouvami co nejméně
- Zásada legality
    - Státní zástupce je povinen stíhat všechny trestné činy o nichž ví
- Zásada obžalovací
    - Trestní stíhání je možné jen na základě obžaloby podané státním zástupcem, soukromé trestní žaloby nejsou přípustné
- Zásada veřejnosti
    - Veřejnost se může zúčastnit soudního řízení
- Zásada vyhledávací
    - Orgány objasňují okolnosti svědčící ve prospěch a také v neprospěch obviněného, jsou povinny zjistit všechny podstatné okolnosti případu, a to i tehdy, když se obviněný doznal
- Zásada bezprostřednosti
    - Soud přihlíží k důkazům provedeným při soudním řízení
- Zásada ústnosti
    - Soud vede jednání ústně zpravidla tak, že svědky, znalce a obviněné sám vyslýchá
- Zásada presumpce neviny
    - Dokud není vina vyslovena pravomocným odsuzujícím rozsudkem, hledí se na obviněného jako na nevinného
- Zásada volného hodnocení důkazů
    - Orgány hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu
- Zásada materiální pravdy
    - Cílem je nalézání pravdy o skutku z hlediska podstatných skutečností

Opravné řízení:

- Přezkoumává rozhodnutí, které trestní řád umožňuje
- Účelem je napravení případné vady rozhodnutí, prověřit rozhodování orgánů I. stupně a sjednocování rozhodovací praxe orgánů činných v trestním řízení
- Zahájení opravného řízení je podmíněno podáním opravného prostředku oprávněnou osobou, kterou je státní zástupce, obžalovaný a další oprávněné osoby
- **Řádné opravné prostředky:**
    - Odvolání – může být podáno proti každému rozsudku soudu I. stupně státním zástupcem, obžalovaným (jeho obhájcem), poškozeným či zúčastněnou osobou
    - Stížnost – lze podat proti usnesení vydanému prvostupňovým orgánem trestního řízení
    - Odpor – v jednodušších případech může soud rozhodnout o obžalobě bez nařízení hlavního řízení trestním příkazem, obviněný či státní zástupce mohou podat proti němu podat odpor, který ruší příkaz a soud následně nařídí ve věci hlavní líčení

- **Mimořádné opravné prostředky:**
    - Dovolání – proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu, přípustnost je omezena na zákonem stanovené dovolací důvody, př. Závažné procesní vady v předchozím řízení nebo nesprávné hmotněprávní posouzení věci
    - Stížnost pro porušení zákona – podává se Ministerstvem spravedlnosti, které může žádat Nejvyšší soud o přezkoumání pravomocného rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení z důvodu nezákonnosti
    - Obnova řízení – povolí se, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se dříve známými skutečnostmi a důkazy odůvodnit jiné rozhodnutí o vině

Trestní větev obecného soudnictví:

- Hierarchie trestních soudů je následující:
    - V I. stupni rozhodují okresní nebo krajské soudy, řádným opravným prostředkem proti jejich rozhodnutí je odvolání
    - V II. Stupni rozhodují o odvolání krajské nebo vrchní soudy, mimořádným opravným prostředkem proti jejich rozhodnutí je dovolání
    - Ve III. Stupni rozhoduje o dovolání Nejvyšší soud, rozhodnutí je finální bez

možnosti opravných prostředků